Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 1998, sp. zn. 7 Tz 162/98, ECLI:CZ:NS:1998:7.TZ.162.98.1

Číslo: 2/2000

Právní věta:

Sdělení obvinění (§ 160 odst. 1 tr. ř) má účinky předpokládané ustanovením § 12 odst. 11 tr. ř. i tehdy, týká-li se těch dílčích útoků spáchaných za podmínek pokračování v trestném činu (§ 89 odst. 3 tr. zák.), které z jakéhokoliv důvodu nebyly uvedeny v žalobním návrhu obžaloby anebo ve výroku rozsudku.

Pokračuje-li proto obviněný i po takovém sdělení obvinění v jednání, pro které je stíhán, posuzuje se takové jednání od tohoto úkonu jako nový skutek.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.12.1998

Spisová značka: 7 Tz 162/98

Číslo rozhodnutí: 2

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Sdělení obvinění

Předpisy: 140/1961 Sb. § 89 odst. 3 141/1961 Sb. § 12 odst. 11 141/1961 Sb. § 160 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona, že rozsudkem Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 3. 6. 1998 sp. zn. 2 To 457/98 byl porušen zákon v ustanovení § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. ve prospěch obviněného O. B.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Šumperku ze dne 23. 4. 1998 sp. zn. 3 T 38/98 byl obviněný O. B. uznán vinným trestným činem porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák. spočívajícím podle zjištění nalézacího soudu v tom, že dne 25. 12. 1997 v obci M. po rozbití skleněné výplně okna kamenem vnikl do rekreační chalupy a z této odcizil nástěnné hodiny v hodnotě 3000 Kč, skleněnou čajovku s květinovým vzorem v hodnotě 500 Kč, keramické a dřevěné dýmky v hodnotě 1000 Kč, kazetový radiopřehrávač zn. Internacional v hodnotě 1000 Kč, tranzistorové rádio v hodnotě 200 Kč, soupravu magnetofonových kazet v hodnotě 600 Kč, ruční svítilnu v hodnotě 100

Kč a batoh v hodnotě 150 Kč, přičemž poškozením okna způsobil škodu ve výši 280.80 Kč, u to vše ke škodě majitele chalupy J. H. Dále byl obviněný O. B. uznán vinným pokračujícím trestným činem porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák., kterého se měl podle okresního soudu dopustit tím, že:

a) dne 29. 12. 1997 pomocí pilky na železo přeřezal visací zámek od stodoly u domu v obci P., odkud odcizil pánské horské jízdní kolo v hodnotě 2000 Kč, přičemž poškozením zámku způsobil škodu ve výši 40 Kč, vše ke škodě poškozeného B. H..

b) dne 7. 1. 1998 se v obci Č. vloupal po rozbití skleněné výplně okna do rodinného domku, odkud odcizil videorekordér včetně příslušenství v celkové hodnotě 6000 Kč, videokazetu v hodnotě 250 Kč a utěrku v hodnotě 10 Kč, přičemž rozbitím okna způsobil škodu ve výši 32,80 Kč, vše ke škodě poškozeného V. B.

Za tuto trestnou činnost byl obviněný O. B. podle § 238 odst. 2 a § 35 odst. 1 tr. zák. odsouzen k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody na šest měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařazen do věznice s dozorem.

Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému zároveň uložena povinnost nahradit škodu poškozenému J. H. ve výši 6830 Kč, poškozenému B. H. ve výši 2040 Kč a poškozenému V. B. ve výši 6292,80 Kč. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byli kromě toho všichni tři shora uvedení poškození odkázáni s jednotlivými, v trestním řízení nepřiznanými zbytky uplatněných nároků na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

K odvolání obviněného O. B. Krajský soud v Ostravě, pobočka v Olomouci, rozsudkem ze dne 3. 6. 1998 sp. zn. 2 To 457/98 napadený rozsudek Okresního soudu v Šumperku podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. v celém rozsahu zrušil a s odkazem na ustanovení § 259 odst. 3 tr. ř. znovu sám ve věci rozhodl.

Shora reprodukovanou trestnou činnost obviněného O. B. odvolací soud posoudil při zásadně nezměněných skutkových zjištěních jako jediný trestný čin porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák., a to trestný čin pokračující, naplněný třemi dílčími útoky, spáchanými obviněným ve dnech 25. 12. 1997, 29. 12. 1997 a 7. 1. 1998 za okolností správně zjištěných již soudem prvního stupně.

Krajský soud v Ostravě, pobočka v Olomouci, v plné shodě s napadeným odsuzujícím rozsudkem Okresního soudu v Šumperku rozhodl o výměře nově uloženého nepodmíněného trestu odnětí svobody i o způsobu jeho výkonu a shodně rozhodl rovněž o náhradě škody.

Změnu právní kvalifikace posuzované trestné činnosti obviněného O. B. zdůvodnil krajský soud v písemném odůvodnění apelačního rozhodnutí tím, že pro dílčí útoky spáchané ve dnech 25. 12. 1997 a 7. 1. 1998 bylo jmenovanému sděleno obvinění dne 9. 1. 1998 a pro útok spáchaný dne 29. 12. 1997 došlo ke sdělení obvinění dne 23. 1. 1998; obě tato obvinění tudíž byla sdělena až po spáchání časově posledního z útoků pokračující trestné činnosti, které se obviněný O. B. dopustil. Pro jakékoliv členění či vyčleňování uvedených dílčích útoků do samostatných skutků podle zásad zakotvených ustanovením § 12 odst. 11 tr. ř. tak nebyly podle odvolacího soudu splněny zákonné podmínky.

Proti shora citovanému rozsudku odvolacího soudu podal ve lhůtě uvedené v ustanovení § 272 tr. ř. ministr spravedlnosti u Nejvyššího soudu České republiky v neprospěch obviněného O. B. stížnost pro porušení zákona s tím, že napadeným rozhodnutím byl ve prospěch obviněného porušen zákon v ustanovení § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. a dále v ustanovení § 12 odst. 11 tr. ř. ve vztahu k ustanovení

§ 238 odst. 1, 2 tr. zák.

Skutkový stav byl podle názoru ministra spravedlnosti v této trestní věci zjištěn na podkladě dokazování provedeného a zhodnoceného v souladu s ustanovením § 2 odst. 5, 6 tr. ř.; odvolací soud však nepostupoval správně, pokud na rozdíl od soudu prvního stupně posoudil jednání obviněného O. B. jako jeden pokračující trestný čin.

Odvolací soud totiž podle mínění ministra spravedlnosti neprávem nepřihlédl ke skutečnosti, že dne 28. 12. 1997 bylo obviněnému opatřením vyšetřovatele Policie ČR – Okresního úřadu vyšetřování v Šumperku sděleno obvinění pro další dílčí útoky kvalifikované podle § 247 odst. 1 písm. a), b) a § 238 odst. 1 tr. zák., kterých se měl dopustit jednak tím, že v přesně nezjištěné době ve dnech od 21. 12. 1997 do 23. 12. 1997 v Š. vnikl nezajištěnými dveřmi do sklepního prostoru domku a odcizil zde ke škodě Ing. J. D. lyže s holemi v hodnotě 1500 Kč a prázdné láhve v hodnotě 45 Kč, a jednak tím, že v přesně nezjištěné době od 21. 12. 1997 do 27. 12. 1997 pak na tomtéž místě vnikl do neuzamčené garáže, kde ze zaparkovaného motorového vozidla odcizil ke škodě Ing. J. D. radiopřehrávač zn. Philips v hodnotě nejméně 6000 Kč.

Pro uvedená dílčí jednání posléze nebyla na obviněného O. B. okresním státním zástupcem v Šumperku podána obžaloba; státní zástupce vypustil dílčí jednání spáchaná ke škodě Ing. J. D. z popisu skutku, neboť s ohledem na trestní sazby uvedené v ustanovení § 247 odst. 1 a § 238 odst. 1 tr. zák. se na ně vztahovalo ustanovení čl. I písm. a) rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 3. 2. 1998. (S ohledem na citované aboliční ustanovení ostatně nebyla použita právní kvalifikace podle § 247 tr. zák. ani u dalších dílčích jednání.)

Uvedené skutečnosti však podle ministra spravedlnosti nic nezměnily na tom, že dílčí jednání spáchaná v době od 21. 12. 1997 do 27. 12. 1997 proti domovní svobodě Ing. J. D. tvořila společně s jednáním spáchaným dne 25. 12. 1997 proti domovní svobodě J. H. jeden pokračující trestný čin porušování domovní svobody podle § 238 tr. zák., neboť dílčí útoky sice musí naplňovat stejnou skutkovou podstatu trestného činu, může se však jednat dílem o skutkovou podstatu základní, dílem o kvalifikovanou. Pokud proto pro zmíněná dílčí jednání z časového období od 21. 12. 1997 do 27. 12. 1997 bylo dne 28. 12. 1997 sděleno O. B. obvinění, bylo toto sdělení obvinění podle názoru ministra spravedlnosti mezníkem, který ukončil pokračování trestného činu. Když tedy obviněný O. B. po sdělení obvinění v útocích proti domovní svobodě plynule pokračoval, šlo již o opakování trestného činu.

Soud prvního stupně sice v odůvodnění svého rozhodnutí na ustanovení § l2 odst. 11 tr. ř. výslovně neodkázal, nicméně postupoval podle mínění ministra spravedlnosti správně, pokud s ohledem na sdělení obvinění ze dne 28. 12. 1997 posoudil jednání obviněného O. B. jako vícenásobný trestný čin porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák. a ukládal obviněnému úhrnný trest za použití ustanovení 35 odst. 1 tr. zák. Odvolací soud. který věcně správný rozsudek soudu prvního stupně zrušil podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř., vycházel při posuzování podmínek pokračování toliko ze sdělení obvinění pro dílčí jednání uvedená ve výroku odsuzujícího rozsudku a posoudil jednání obviněného O. B. pouze jako jeden pokračující trestný čin porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák.

Z hlediska samotných zákonných podmínek pro úspěšné podání stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti doplnil, že ustanovení § 266 odst. 4 tr. ř. na uvedenou trestní věc podle jeho názoru nedoléhá. Citované ustanovení brání podání stížnosti pro porušení zákona proti rozhodnutí odvolacího soudu v neprospěch obviněného v případě, že zákon byl v jeho prospěch porušen řízením nebo rozhodováním soudu prvního stupně, pokud odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně podal toliko obviněný.

V přezkoumávané trestní věci však teprve odvolací soud správný a zákonný rozsudek soudu prvního stupně změnil ve prospěch obviněného. Rozsudek odvolacího soudu, kterým bylo jednání obviněného O. B. posouzeno jako jeden pokračující trestný čin, je nutno podle ministra spravedlnosti považovat za příznivější, nežli rozsudek soudu prvního stupně, kterým bylo totéž jednání posouzeno jako dva trestné činy ohrožené stejnou trestní sazbou. V případě právní kvalifikace zvolené odvolacím soudem se totiž nemohla uplatnit ustanovení § 34 písm. i) a § 35 tr. zák.

Ministr spravedlnosti proto navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným rozsudkem odvolacího soudu byl porušen zákon v ustanoveních § 258 odst. 1 písm. d) a § 12 odst. 11 tr. ř. ve vztahu k ustanovení § 238 odst. 1, 2 tr. zák., aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. toto rozhodnutí zrušil a dále postupoval podle § 271 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud České republiky projednal podanou stížnost pro porušení zákona za podmínek uvedených v ustanovení § 272 tr. ř., přičemž ve shodě s ministrem spravedlnosti vycházel z toho, že podání mimořádného opravného prostředku v neprospěch obviněného O. B. nevylučovala žádná ze zákonných překážek, zakotvujících důslednou realizaci zásady zákazu reformace in peius (zákazu změny k horšímu) v ustanovení § 266 odst. 4 tr. ř.

Podle tohoto velice významného procesního ustanovení nelze podat v neprospěch obviněného stížnost pro porušení zákona proti pravomocnému rozhodnutí soudu jen z toho důvodu, že soud postupoval v souladu s ustanoveními § 259 odst. 4 (resp. odst. 3), § 264 odst. 2, § 273 nebo § 289 písm. b) tr. ř.

Princip zákazu reformace in peius byl i v řízení o stížnosti pro porušení zákona prohlouben novelou trestního řádu provedenou s účinností od 1. 7. 1990 zákonem č. 178/1990 Sb. Zákon nadále výslovně zakazuje podání stížnosti pro porušení zákona proti všem těm rozhodnutím, kde soud postupoval podle některého z citovaných ustanovení, kdy tedy nezhoršil postavení obviněného výhradně s ohledem na uvedení, striktně omezující ustanovení trestního řádu, ač by jinak pro takové zhoršení byly na podkladě výsledků řízení podmínky, přičemž zakazuje, aby stížnost byla podána jen z tohoto důvodu.

V přezkoumávaném případě však ministr spravedlnosti v písemném odůvodnění podané stížnosti pro porušení zákona zcela přiléhavě argumentoval tím, že odvolací soud se nedopustil vybočení z mezí zákona ve prospěch obviněného O. B. právě v důsledku respektování zákazu reformace in peius, nýbrž naopak správné a zákonné rozhodnutí nalézacího soudu neprávem změnil ve prospěch odvolatele.

Projednání a případnému plnému vyhovění stížnosti pro porušení zákona, podané v neprospěch obviněného O. B., tudíž při zachování podmínek uvedených v ustanovení § 272 tr. ř. i podle názoru Nejvyššího soudu procesní překážka zakotvená ustanovením § 266 odst. 4 tr. ř. nebránila.

Nejvyšší soud České republiky proto na podkladě podané stížnosti pro porušení zákona přezkoumal v souladu s ustanovením § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo a shledal podání stížnosti pro porušení zákona v neprospěch obviněného O. B. plně opodstatněným, neboť k porušení zákona ve prospěch tohoto obviněného v ohledech namítaných ministrem spravedlnosti v písemném odůvodnění podaného mimořádného opravného prostředku skutečně došlo.

V plné shodě s právním názorem ministra spravedlnosti vysloveným v řízení o citované stížnosti pro porušení zákona má i Nejvyšší soud České republiky zato, že sdělení obvinění, realizované podle § 160 odst. 1, věty druhé, tr. ř., má účinky předpokládané ustanovením § 12 odst. 11 tr. ř. i tehdy, když se týkalo pouze některého nebo některých dílčích útoků stíhaného pokračujícího jednání v tom

případě, že tyto dílčí útoky nebyly z jakéhokoliv důvodu zahrnuty do výroku o vině odsuzujícího či zprošťujícího rozsudku anebo ani nebyly z jakéhokoliv důvodu pojaty do podané obžaloby.

Pokračuje-li proto obviněný i po takovém sdělení obvinění v jednání, pro které je stíhán, posuzuje se takové jednání od tohoto úkonu jako nový skutek.

Těžiště pochybení odvolacího soudu v přezkoumávané trestní věci přitom Nejvyšší soud shledal v nesprávném použití kasačního ustanovení § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř., byť toto pochybení soudu druhého stupně bylo bezprostředně zapříčiněno chybným výkladem zákonných podmínek aplikace ustanovení § 12 odst. 11 tr. ř. Proto vyslovil podle § 268 odst. 2 tr. ř. porušení zákona ve prospěch obviněného O. B. právě v chybně a nedůvodně užitém ustanovení § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř.

Při úvahách o dalším procesním postupu ovšem musel Nejvyšší soud České republiky vycházet také z toho, že procesní důsledky akceptované stížnosti pro porušení zákona, vyvolané následnou aplikací ustanovení § 269 odst. 2 a násl. tr. ř. zpravidla znamenají závažné a zásadní narušení zájmu na zachování stability a nezměnitelnosti pravomocných rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení a že účelem stížnosti pro porušení zákona je proto především dosažení souladu napadených rozhodnutí se zákonem, resp. zajištění toho, aby tato rozhodnutí byla vydána na podkladě zákonného postupu řízení.

V každém konkrétním posuzovaném případě přitom sice musí převážit zájem na plné zákonnosti rozhodnutí a plné zákonnosti postupu řízení, které napadenému rozhodnutí předcházelo, nad zájmem na stabilitě a nezměnitelnosti takového pravomocného rozhodnutí; tento zájem ovšem může převážit pouze při zásadních a podstatných vadách, pro které nemůže stížností pro porušení zákona napadené rozhodnutí obstát. Na právní moci a hlavně nezměnitelnosti takového rozhodnutí potom nelze trvat, protože by tak došlo k ohrožení samotné podstaty spravedlivého a správného rozhodování v trestním řízení.

V daném případě by procesní postup podle § 269 odst. 2 a násl. tr. ř. navržený ministrem spravedlnosti v rámci řízení o podané stížnosti pro porušení zákona zjevně nevedl a ani nemohl vést k natolik zásadním změnám napadeného rozhodnutí, aby tyto očekávané změny podobný průlom do právní moci dokonce již vykonaného rozsudku s dostatečnou naléhavostí opodstatňovaly.

Navíc je nutno mít zato, že samotné podání tohoto mimořádného opravného prostředku ministrem spravedlnosti bylo v první řadě vedeno snahou přispět k řešení a vyřešení nepochybně zajímavého právního problému, přes svou aktuálnost současnou soudní judikaturou dosud neřešeného.

Právě tohoto zamýšleného cíle bude podle názoru Nejvyššího soudu zcela a vhodnější cestou dosaženo i "pouhým" vyslovením porušení zákona v podobě specifikované v rozsudečném výroku tohoto rozsudku formou tzv. akademického výroku, aniž by bylo na místě dále postupovat podle § 269 odst. 2 a násl. tr. ř.